

A gyermekek fogászati kezelésének pszichológiai vonatkozásai

dr. Löchli Heike

Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika

A gyermekfogászat jelentősége

- Orális milió egészségének megőrzése, ha szükséges, helyreállítása
- Motiváció kialakítása

Fogászati félelem

- **Félelem:** komplex pszichés és szomatikus alarm reakció, melynek konkrét kiváltó tényezője van → fogászati félelem (akut)
- **Szorongás:** komplex pszichés és szomatikus alarm reakció, melynek konkrét kiváltó tényező nélkül (krónikus)
- **Odontofóbia:** félelemhez hasonló komplex pszichés és szomatikus reakció, mely már patológiásnak minősül

Fogászati félelem okai

- Fájdalom lehetősége: kellemetlen, érzékelhető és érezhető/
emocionális élmény/ tapasztalás aktuális vagy potenciális szövetsérüléssel
egybekötve
- Korábban átélt élmény
- Másodkézből hallott élmény
- A fogászatról alkotott általános társadalmi kép
- Életkor előrehaladtával csökken(het)

Fogászati félelem reakciók

- **Egyszerű félelem** > a fogászati kezelésre minimálisan hat
- **Fokozott félelem** > a kezelés közben halogató jellegű reakciókezelés

Fogászati félelem reakciók

- **Fogászati fóbia** > a kezelést elutasítja, külső segítség kell a rendelő felkereséséhez
- **Pánikzavar** > visszatérő rohamok jellemzik, ájulás, tachycardia, halálfélelem

A kóros félelem hatása a fogazatra

- Rossz szájhigiéniá
- Több destruált fog
- Parodontium állapota rosszabb
- Több extractio
- Fájdalmasabb kezelések
- Megromlott fogorvos-beteg kapcsolat

Megelőzés lehetőségei

- Fontos a megfelelő betegvezetés és a megfelelő kommunikáció elsajátítása és alkalmazása

Verbális csatornák

- Szavak által közölt információ
- Konkrét tartalmak és az egyén dolgokhoz, világhoz való viszonya

Nem verbális csatornák

- Nagyon alkalmas az érzelmek kifejezésére
- Mimika, gesztusok, testtartás
- Öltözködés, smink
- Vegetatív változások (könnyezés, verejtékezés, kipirulás)

Amennyiben a verbális közlés és a nonverbális között jelentős diszkrépancia áll fenn az utalhat lelki zavarokra

Megelőzés lehetőségei

- „időnyomás” csökkentése
- Lehető legnagyobb fokú fájdalommentesség biztosítása

Megelőzés lehetőségei

Otthoni környezet

- sokszor félelem kialakulása már otthon elkezdődik

Szülőkkel való együttműködés

- a szülők gyermek irányában tanúsított viselkedése
- szülőktől átvett minták

Fokozottan félő gyermekek elkülönítése

- félelmet a többiek „eltanulják” félős társaiktól

Megelőzés lehetőségei

- Rizikóbetegek kiszűrése, fokozott odafigyeléssel történő kezelése
 - fogászati félelem szint emelkedés ne alakuljon ki
 - ha már kialakult, akkor ne rögzüljön, és ne nőjön tovább
- Rizikóbetegek kiszűrésére különböző kérdőívek léteznek
 - DAS :Dental Anxiety Scale
 - DBS: Dental Beliefs Survey
 - Háttér skála: a környezet (család, barátok) vélt félelme

Lehetséges okok

DBS leginkább negatívan megítélt részkérdései

Partiumi gyerekek
n=203

1. Siettetnek
2. Bűntudatot ébresztenek
3. Nem biztos, hogy elég jól képzettek
4. Félek tőlük pihenőt kérni

Magyarországi felnőttek
n=100

1. Siettetnek
2. Félek tőlük pihenőt kérni
3. Nem szeretik a kérdéseket
4. Nem szeretek kérdezni tőlük

Markovics E. és mtsai. Fogorv Szle 2005, 98: 165-169
Gáspár J. és mtsai. Fogorv Szle 2003, 96: 261-267

Félelem csökkentő módszerek

- Hipnózis, relaxáció
 - Vezetett relaxáció, autogén tréning
- Hipnózis gyermekkorban
 - Indukció könnyebb
 - Színes képek („meseséta”, „álomutazás”)
 - Nyitott szemmel (is)

Félelem csökkentő módszerek

- Fény-hang stimuláció
- Stresszlabda
- Egyensúlyozó madár

Félelem csökkentő módszerek

- Benzodiazepin származékok
- Nitrogén-oxidul és oxigén keveréke

Kooperáció kialakítása

- Fontos a gyermek korának figyelembe vétele
- Megfelelő légkör kialakítása
- **Mondd, mutasd, csináld** elve
- Tell, Show, Do
- Szülők segítsége
 - Beszéljenek a gyermekkel
 - Mellette legyenek a kezeléskor, ha kicsi ölbe véve
 - Dicséret, ajándék a kezelés végén
 - Szükség szerint legyenek szigorúak

Kooperáció kialakítása

- Váró: gyerekszobára emlékeztető bútorok, mesefigurák, könyvek
- Rendelő: képek, játékok

Gyermekfogászati pszichológia

- Különbség felnőtt-gyermek ellátás között
 - Felnőtt tudatosan megy fogorvoshoz
 - Gyermek szülei által
- Fogászati kezelés gyermekeknél
 - Nagy türelem
 - Empátiás készség
 - Gyermekpszichológiai tájékozottság
 - Jó manualitás

Gyermekfogászati pszichológia

- Első fogászati élmény nagy hatással van a későbbiekre
 - Első alkalom: egyszerű kezelés, ismerkedés, bizalom kiépítése (kivétel akut esetben)
 - Minden gyermek más-bizalom kiépítése nem egységes
- Szülők bevonása

Gyermekfogászati pszichológia

- Beavatkozás megválasztása
 - Fontos az életkor
 - Járt-e már fogászon
 - Bemutatni a rendelő eszközeit
 - Első alkalom inkább beszélgetés, vizsgálat, esetleg közös fogmosás
 - Szájhygiéniai kezelés későbbi alkalommal

Csoportosítás 1.

- **Lelki tulajdonságok** (Hamar P. 1935)
 - Jól nevelt, bátor
 - jól kooperál, fegyelmezett
 - Kevésbé kellemetlen beavatkozással kezdeni
 - Félnék
 - Szótlan, csendes
 - Látszatkezelés először
 - Dacos
 - Nem szeretné a beavatkozást
 - Kezelés csak akkor ha beleegyeznek, elmagyarázni a következményeket, beszoktatás
 - Elkényeztetett (félelem+dac)
 - Feltételek, kívánságok
 - Szülő miatt van probléma
 - Barátságos, határozott fellépés
 - Más kísérelővel érkezzen, ha nem engedi a kezelést

Csoportosítás 2.

Temperamentum alapján

- Szégyenlős (introvertált)
 - Lassan élénkül fel
 - Több időt biztosítani a kezelésre
- Negatív emocionalitású (introvertált)
 - Könnyen barátkozik, agresszív ha valami felidegesíti
 - (→fogászati félelem)
- Aktív (extrovertált)
 - Magatartási problémák
 - Félelem csökkentése miatt mindent csinál, hagyni kell
- Impulzív (extrovertált)
 - Türelmetlen, magatartási problémák
 - Félelem csökkentése miatt mindent csinál, hagyni kell

Összegzés:

- ✓ A Gyermekfogászat a fogászat minden ágát felöleli
- ✓ Beavatkozás több időt igényel
- ✓ Gyermek életkorának, lelki sajátosságainak megértése
- ✓ Prevenció!

Összegzés:

- ✓ Ekkor alakulnak ki a szájhigiénés, étkezési szokások, fogorvosi ellenőrzések igénye
- ✓ Fogászati félelem emelkedése → fogazati állapot romlása
- ✓ Prevenció és terápia legfontosabb helyszíne a rendelő
- ✓ Kiemelt jelentőség gyermekfogászati és orthodontiai szakrendeléseknek

Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!

